

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA. 410.036.14.2020

Pan
Grzegorz Hudzik
Dyrektor
Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej
w Katowicach
ul. Raciborska 39, 40-074 Katowice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/062 – Przygotowanie i działanie odpowiedzialnych organów państwa, instytucji i służb w sytuacji zagrożenia i wystąpienia chorób szczególnie niebezpiecznych i wysoce zakaźnych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach ¹ , ul. Raciborska 39, 40-074 Katowice
Kierownik jednostki kontrolowanej	Grzegorz Hudzik, Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny ² , Dyrektor WSSE, od 1 czerwca 2020 r. Poprzednio, do 31 maja 2020 r. funkcję kierownika jednostki pełniła Urszula Mendera-Bożek. (akta kontroli str. 3-4)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działania podejmowane w okresie od 1 stycznia 2019 r. do 2 marca 2020 r. w celu przygotowania się do reagowania w przypadku wystąpienia chorób szczególnie niebezpiecznych i wysoce zakaźnych. 2. Działania podejmowane w związku z wystąpieniem epidemii COVID-19 (od 2 marca 2020 – do dnia zakończenia czynności kontrolnych).
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2021, do dnia zakończenia kontroli ³ , z możliwością wykorzystania dowodów, w tym danych elektronicznych, istniejących przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontroler	Dariusz Bienek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/12/2021 z 13 stycznia 2021 r. i nr LKA/78/2021 z dnia 14 kwietnia 2021 r. (akta kontroli str.1-2a)

¹ Dalej „WSSE” lub „Stacja”.

² Dalej „ŚPWIS”.

³ Do 10 marca 2021 r.

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm.; dalej: „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą ŚPWIS prowadził działalność zapobiegawczą i przeciwepidemiczną w zakresie chorób wysoce zakaźnych i szczególnie niebezpiecznych oraz sprawował nadzór epidemiologiczny na terenie województwa śląskiego, w szczególności podczas epidemii COVID-19. Jednak zasoby kadrowe i sprzętowe, którymi dysponował ŚPWIS podczas epidemii COVID-19 okazały się niewystarczające wobec skali i dynamiki zakażeń wirusem SARS-CoV-2.

ŚPWIS podejmował działania wskutek poleceń i wytycznych przekazywanych m.in. przez Głównego Inspektora Sanitarnego⁶ oraz Ministra Zdrowia, a także realizował zadania określone w Wojewódzkim planie działań na wypadek wystąpienia epidemii⁷. Jednakże działania określone w Wojewódzkim planie były dedykowane reagowaniu na zagrożenia jednostkowe, o minimalnej skali i dynamice.

Zasoby WSSE obejmujące środki ochrony osobistej były wystarczające dla zaspokojenia jej potrzeb związanych z wykonywaniem codziennych obowiązków pracowników w okresie, gdy nie było zagrożenia epidemicznego. Pracownicy WSSE byli wyposażeni w niezbędne środki ochrony indywidualnej podczas epidemii COVID-19, jednakże ŚPWIS nie miał szczegółowej wiedzy o liczbie zamówionych oraz otrzymanych środków ochrony indywidualnej, co mogło mieć wpływ na bezpieczeństwo pracowników PSSE woj. śląskiego oraz pracowników laboratorium WSSE pod kątem zapewnienia wystarczającej liczby środków ochrony.

W okresie objętym kontrolą pracownicy WSSE nie uczestniczyli w ćwiczeniach dotyczących postępowania w przypadku wystąpienia chorób wysoce zakaźnych i szczególnie niebezpiecznych, natomiast prowadzili liczne programy edukacyjne, kampanie informacyjne w zakresie chorób zakaźnych, w tym COVID-19 dla mieszkańców województwa śląskiego. Do 24 listopada 2020 r. ŚPWIS publikował na stronie WSSE statystyki dotyczące sytuacji epidemiologicznej w województwie śląskim.

WSSE pełniąc funkcję koordynatora zabezpieczenia sanitarnego w województwie opracowała Wojewódzki Plan, w którym nie określono zasad koordynacji przez ŚPWIS działań podczas epidemii. Jako nierzetelne ocenia niedokonanie aktualizacji Wojewódzkiego Planu z 2018 r. w zakresie lokalizacji izolatora podciśnieniowego BIOBOX oraz niewykazanie go w zaktualizowanym planie z 2020 r.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dalej „GIS”.

⁷ W okresie objętym kontrolą obowiązywał plan opracowany 6 sierpnia 2018 r., który został aktualizowany 28 lutego 2020 r. Dalej „Wojewódzki Plan”.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania podejmowane w okresie od 1 stycznia 2019 r. do 2 marca 2020 r. w celu przygotowania się do reagowania w przypadku wystąpienia chorób szczególnie niebezpiecznych i wysoce zakaźnych

Opis stanu faktycznego

1. ŚPWIS, pełniąc funkcję koordynatora zabezpieczenia sanitarnego⁹, opracował i wdrożył Wojewódzki Plan. W Planie tym zostały określone m.in. „Zasady postępowania na wypadek podejrzenia lub rozpoznania choroby wysoce zakaźnej oraz podejrzenia/ wystąpienia zagrożenia epidemicznego lub epidemii” (pkt 5.2.), w których określono sposoby postępowania na wypadek wystąpienia podejrzenia zachorowań na choroby szczególnie niebezpieczne dla lekarzy, Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych¹⁰, ŚPWIS, Wojewody Śląskiego i innych podmiotów mających wziąć udział w zwalczaniu ewentualnej epidemii. Postępowania dotyczyły: powiadamiania o możliwości wystąpienia choroby zakaźnej, postępowania z chorym, jego transportu i hospitalizacji oraz konieczności i sposobu poddania osób kwarantannie. Kolejne zasady odnosiły się do działań podejmowanych po ogłoszeniu stanu epidemii i zostały określone w pkt. 5.3. Wojewódzkiego Planu pn. „Ogłoszenie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii na terenie województwa śląskiego”. Zasady dotyczyły: sposobu ogłoszenia stanu epidemii na terenie województwa śląskiego i województw sąsiednich; monitorowania sytuacji epidemicznej; organizacji pracy WSSE; współpracy ŚPWIS z Wojewodą Śląskim, WCZK i PPIS; zadań dla PPIS, podmiotów medycznych i lekarzy; hospitalizacji chorych oraz poddawania kwarantannie podejrzanych o zachorowanie; organizacji miejsc kwarantanny oraz wydawania zakazów i nakazów związanych z ograniczaniem rozprzestrzeniania się i zwalczania epidemii. W Załącznikach nr 18 i 19 do Wojewódzkiego Planu wskazano szpitale z oddziałami zakaźnymi wraz z liczbą przygotowanych miejsc do hospitalizacji chorych na chorobę zakaźną oraz miejsc możliwych do przygotowania na wypadek epidemii. W związku z możliwością, a w efekcie wystąpieniem epidemii wywołanej wirusem SARS-CoV-2, w okresie objętym kontrolą, zaktualizowano następujące załączniki do Wojewódzkiego Planu: nr 5 – „Wykaz PPIS województwa śląskiego wraz z danymi teleadresowymi” (4 lutego 2020 r.), nr 18 – „Wykaz łóżek szpitalnych na oddziałach zakaźnych w szpitalach województwa śląskiego” (28 stycznia 2020 r. i 11 stycznia 2021 r.) i nr 20 – „Wykaz obiektów wytypowanych do utworzenia obiektów kwarantannowych na terenie województwa śląskiego wraz z postępowaniem w obiektach kwarantannowych” (27 lutego 2020 r.). Ponadto 15 marca 2020 r. opracowano Załącznik nr 36 – „Instrukcję bazową dla obiektów kwarantannowych SARS-CoV-2” stanowiącą bazę, na podstawie której obiekt

⁸ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Zgodnie z § 3.4 zarządzenia nr 80/14 Wojewody Śląskiego z 25 marca 2014 r. ze zmianami, w sprawie powołania Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego, do zadań koordynatora bezpieczeństwa sanitarnego należy m.in. opracowywanie i aktualizacja dokumentów Planu Zarządzania Kryzysowego Województwa Śląskiego. W dniu 28 lutego 2020 r. ŚPWIS przekazał informację do Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego o braku uwag do aktualnej wersji części III Planu Zarządzania Kryzysowego pn. „Zabezpieczenie sanitarne, ochrona przeciwepidemiczna woj. śląskiego oraz zabezpieczenie sanitarne, postępowanie ze zwłokami w przypadkach epidemicznych”.

¹⁰ Dalej „PPIS”.

kwarantanny miały opracować własne dobre praktyki mające na celu minimalizowanie ryzyka rozprzestrzeniania się zakażenia.

(akta kontroli str. 45-51, 62-64, 90-118, 149-153, 162-168, 769-772, 1142, 1216-1218)

Zgodnie z treścią Wojewódzkiego Planu z 2018 r. (obowiązującego do 28 lutego 2020 r.) w województwie śląskim funkcjonowało siedem szpitali, w których były zorganizowane specjalistyczne oddziały zakaźne i obserwacyjno-zakaźne. Łączna liczba łóżek w ww. oddziałach wynosiła 211, a do hospitalizacji dzieci chorych na chorobę zakaźną na terenie województwa śląskiego dostępne były dwa łóżka szpitalne. ŚPWIS zakładał, że 60-80% z dostępnych łóżek w szpitalach z oddziałami zakaźnymi i obserwacyjno-zakaźnymi mogło być wykorzystanych do hospitalizacji pacjentów zarażonych czynnikiem biologicznym powodującym epidemię, co w województwie śląskim przekładało się na 127-169 łóżek. Ponadto na terenie województwa śląskiego istniała możliwość hospitalizacji czterech pacjentów z chorobą szczególnie niebezpieczną i wysoce zakaźną w warunkach pełnej izolacji oddechowej, z czego trzech - na oddziałach szpitalnych¹¹ oraz jednego z wykorzystaniem podciśnieniowego Izolatora BIOBOX. Określona w Wojewódzkim Planie z 2018 r. lokalizacja tego Izolatora zmieniła się w 2019 r. Wojewódzki Plan nie został zaktualizowany w ww. zakresie.¹² (co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

Wskazana liczba łóżek w szpitalach z oddziałami zakaźnymi i obserwacyjno-zakaźnymi, mogła być potencjalnie powiększona maksymalnie o 2279 łóżek. W pierwszej kolejności dodatkowe „łóżka zakaźne” miały być uruchamiane przez szpitale, które miały oddziały zakaźne i obserwacyjno-zakaźne na oddziałach: geriatrycznych, skórno-wenerologicznych i okulistycznych¹³.

W aktualizacji Wojewódzkiego Planu z 2020 r. zmianie uległa liczba łóżek na specjalistycznych oddziałach zakaźnych i obserwacyjno-zakaźnych z 211 do 203 oraz nie wykazano w nim Izolatora BIOBOX (co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str. 37-56, 93-99, 154-174, 1142)

W Załączniku nr 33 do Wojewódzkich Planów wykazano dwa izolatory transportowe do przewożenia osób podejrzanych o chorobę szczególnie niebezpieczną i wysoce zakaźną znajdujące się na wyposażeniu WPR w Katowicach. ŚPWIS wyjaśnił, że załącznik ten był opracowany w 2018 r. i nie był aktualizowany w 2020 r. Liczba izolatorów wykazana w tym załączniku była zgodna ze stanem na dzień opracowania Wojewódzkiego Planu z 2018 r. Dodał, że nie posiadał aktualnych informacji o liczbie posiadanych przez WPR w Katowicach izolatorach transportowych oraz ich lokalizacji.

W Załączniku nr 33 określono m.in., że transport chorego podejrzanego o chorobę szczególnie niebezpieczną i wysoce zakaźną wykonuje, wyznaczony przez dyspozytora medycznego dyspozytomi transportowej WPR w Katowicach, zespół

¹¹ W Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej w Cieszynie (ul. Bielska 4) na Oddziale Anestezjologii i Intensywnej Terapii zorganizowane było jedno łóżko dostosowane do hospitalizacji pacjentów z szczególnie niebezpieczną chorobą zakaźną, w warunkach pełnej izolacji oddechowej. W Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym im. Najświętszej Maryi Panny w Częstochowie istniała możliwość hospitalizacji dwóch osób w warunkach pełnej izolacji oddechowej.

¹² Początkowo znajdował się w Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej w Cieszynie, skąd 12 marca 2019 r. został przekazany do Szpitala Rejonowego w Raciborzu.

¹³ W Załączniku nr 19 wskazano pięć takich szpitali w Cieszynie, Częstochowie, Raciborzu, Tychach i Zawierciu.

medyczny/transportowy wyposażony w izolator transportowy. ŚPWIS wyjaśnił, że ww. załącznik jest w trakcie aktualizacji¹⁴.

(akta kontroli str. 1142, 1202-1203, 1208, 1212)

W Wojewódzkim Planie przewidziane zostały zadania koordynatora zabezpieczenia sanitarnego w zakresie:

- monitorowania sytuacji epidemiologicznej,
- zapewnienia wczesnego pozyskiwania informacji o zagrożeniu epidemicznym od świadczeniodawców i przekazywania ich do GIS oraz Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny¹⁵,
- zapewnienia dostarczania informacji do systemu wczesnego powiadamiania o zagrożeniu epidemicznym do GIS, Ministerstwa Zdrowia oraz do systemu wczesnego ostrzegania Wojewody Śląskiego (poprzez Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego¹⁶),
- prowadzenia akcji edukacyjno-informacyjnych adresowanych do mieszkańców z zakresu profilaktyki i zapobiegania zakażeniom i chorobom zakaźnym,
- propagowania szczepień ochronnych wśród mieszkańców województwa śląskiego i sprawowania nadzoru nad wykonawstwem szczepień ochronnych,
- nadzoru nad pobieraniem i analizą właściwych próbek celem ustalenia/potwierdzenia czynnika etiologicznego zakażeń/ zachorowań,
- współpracy z podmiotami współdziałającymi podczas zwalczania zagrożenia epidemią/epidemii choroby zakaźnej w zakresie wymiany informacji, modyfikowania i wskazywania nowych wytycznych.

W okresie od stycznia 2019 r. do 2 marca 2020 r. ŚPWIS realizował ww. działania, za wyjątkiem współpracy z podmiotami współdziałającymi podczas zwalczania zagrożenia epidemią, gdyż takie zagrożenie nie wystąpiło w tym czasie.

(akta kontroli str. 45, 162, 175-199, 312-329, 331-363, 407-419, 1142)

W Wojewódzkim Planie określono także dla ŚPWIS obowiązki związane z ewentualnym ogłoszeniem stanu zagrożenia epidemicznego lub stanem epidemii w województwie śląskim, tj.: złożenie wniosku do Wojewody Śląskiego oraz przygotowanie dla niego stosownego rozporządzenia, powołanie Zespołu ds. zwalczania szczególnie niebezpiecznych, wysoce zakaźnych chorób i/lub epidemii oraz przekazywanie meldunków sytuacyjnych do GIS i informacji o stanie epidemiologicznym do WCZK.

(akta kontroli str. 46-53, 162-170, 1142)

2. W okresie objętym kontrolą bieżący monitoring prowadzony przez Stację, w zakresie występowania chorób zakaźnych i szczególnie niebezpiecznych, zakażeń oraz zatruc na terenie województwa śląskiego opierał się głównie na danych przekazanych przez PPIS, które stanowiły podstawę do oceny aktualnej

¹⁴ W dniu 20 kwietnia 2021 r. wystosował pismo do WPR w Katowicach celem pozyskania informacji dotyczących liczby oraz lokalizacji izolatorów transportowych na terenie województwa śląskiego.

¹⁵ Dalej „NIZP-PZH”.

¹⁶ Dalej „WCZK”.

sytuacji epidemiologicznej, a także do sporządzania sprawozdań oraz raportów zbiorczych przez WSSE¹⁷. Na podstawie zebranych danych opracowywane zostały dokumenty pn. „Ocena stanu sanitarno-epidemicznego województwa śląskiego”¹⁸. W Ocenie stanu sanitarnego za 2019 r. wskazano m.in., że na terenie województwa śląskiego nie wystąpiły żadne choroby powodujące szczególne zagrożenie dla zdrowia publicznego i wymagające specjalnych metod zwalczania, w tym cholera, dżuma, ospa prawdziwa, wirusowe gorączki krwotoczne czy SARS – zespół ostrej niewydolności oddechowej¹⁹.

(akta kontroli str. 175-199, 312-315, 331-348)

3. W WSSE działalność oświatowo-zdrowotną dotyczącą chorób szczególnie niebezpiecznych i wysoce zakaźnych realizował Oddział Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej. Podejmowane działania wynikały z aktualnej sytuacji epidemicznej kraju i województwa śląskiego oraz z zakresów wytyczonych przez GIS - Departament Komunikacji Społecznej i Promocji Zdrowia, jak również ŚPWIS w planie zasadniczych przedsięwzięć WSSE na dany rok.

Jak wyjaśnił ŚPWIS „Ogólna sytuacja epidemiczna województwa śląskiego w latach 2018-2019 była korzystna. W większości chorób zakaźnych liczba przypadków utrzymywała się na stabilnym poziomie, a ewentualne wzrosty nie miały charakteru epidemicznego, lecz sezonowy i były kontynuacją trendów wieloletnich. W 2018 r. w województwie śląskim łącznie odnotowano 540 436 zachorowań/podejrzeń zachorowań na choroby zakaźne bądź zakażenia, objęte obowiązkiem zgłaszania. W tej liczbie 91,3% (493 475) stanowiły zachorowania i podejrzenia zachorowań na grypę. Jedyne niekorzystną sytuację epidemiczną w 2018 r. obserwowano w przypadku zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu A (tzw. żółtaczkę pokarmową). Powyższe dane były podstawą do zainicjowania i realizacji interwencji edukacyjnych i profilaktycznych ukierunkowanych na zmniejszenie zagrożenia w tym zakresie”.

W okresie objętym kontrolą działalność oświatowa WSSE nie dotyczyła chorób wysoce zakaźnych i szczególnie niebezpiecznych, natomiast WSSE prowadziła liczne programy edukacyjne, kampanie informacyjne w zakresie chorób zakaźnych²⁰.

(akta kontroli str. 15-16, 315-322, 407-425)

4. W okresie objętym kontrolą pracownicy WSSE nie uczestniczyli w ćwiczeniach dotyczących postępowania w przypadku wystąpienia chorób wysoce zakaźnych i szczególnie niebezpiecznych. Natomiast brali udział w takich ćwiczeniach,

¹⁷ Sprawozdania: MZ-56 - o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach (w trybie: dwutygodniowym, kwartalnym oraz rocznym); MZ-57 o zachorowaniach na wybrane choroby zakaźne według płci, wieku, miejsca zamieszkania oraz ich sezonowości (w trybie rocznym); MZ-58 o zachorowaniach na wybrane choroby zakaźne według stanu zaszczepienia, płci, wieku oraz miejsca zamieszkania (w trybie rocznym); o zachorowaniach i podejrzeniach zachorowań na grypę (w trybie: tygodniowym, kwartalnym oraz rocznym).

Raporty o: zachorowaniach i podejrzeniach zachorowań na niektóre choroby zakaźne (w trybie: dwutygodniowym, kwartalnym oraz rocznym) oraz zgonach i podejrzeniach zgonów z powodu zakażeń i chorób zakaźnych (w trybie: miesięcznym i rocznym).

¹⁸ Dalej „Ocena stanu sanitarnego”.

¹⁹ Wskazano natomiast, że w 2019 r. zwiększyła się liczba osób chorych na odry do 274 przy 32 osobach chorych w 2018 r. (wzrost o 756%).

²⁰ M.in. Ogólnopolska Kampania Społeczna pt. „Zaszczep w sobie chęć szczepienia” Konferencje naukowo-szkoleniowe dotyczące chorób zakaźnych, w ramach których poruszane były zagadnienia głównie w dziedzinie chorób zakaźnych, w tym odry. Wojewódzki projekt pn. „Klub Zdrowego Przedszkolaka”, w ramach którego prowadzona była profilaktyka chorób zakaźnych w placówkach przedszkolnych.

zorganizowanych przez Śląski Urząd Wojewódzki w roku: 2011²¹, 2014²² i 2015²³. Wśród wniosków, sformułowanych po przeprowadzonych w 2015 r. ćwiczeniach, wskazano m.in. brak koordynatora działań wszystkich służb – ośrodka decyzyjnego oraz wskazano na potrzebę opracowania procedury dotyczącej ośrodka decyzyjnego i włączenie jej do Wojewódzkiego Planu w I kwartale 2016 r. W aktualizacjach Wojewódzkiego Planu zarówno z 2018 r., jak i z 2020 r. również nie zostały wskazane procedury dotyczące ośrodka decyzyjnego (ŚPWIS) w zakresie prowadzenia działań przeciwepidemicznych.

(akta kontroli str. 323-327, 330, 444-472, 1206, 1213-1214)

5. W Wojewódzkim Planie określono dla ŚPWIS zadanie *koordynacji działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego* (pkt. 5.3.2). Natomiast nie wskazano zasad tej koordynacji.

ŚPWIS wyjaśnił, że „Koordynacja jednostek organizacyjnych Państwowej Inspekcji Sanitarnej z innymi zaangażowanymi podmiotami odbywała się na podstawie pisemnych i ustnych poleceń (m.in. na organizowanych spotkaniach i wideokonferencjach). Polecenia te były formułowane na podstawie obowiązujących przepisów prawa, wydanych wytycznych oraz informacji pozyskanych z GIS”.

W okresie od 2019 r. do 2 marca 2020 r. ŚPWIS nie koordynował działań zapobiegawczych oraz przeciwepidemicznych w zakresie zwalczania chorób wysoce zakaźnych i szczególnie niebezpiecznych, ponieważ takie choroby nie wystąpiły na terenie województwa śląskiego

(akta kontroli str. 37-56, 154-173, 175-199, 327-328, 473-479, 893, 1142)

6. ŚPWIS wydawał, co roku, „Wytyczne ŚPWIS do planowania i działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego”²⁴ oraz opracowywał „Plan Kontroli Jednostek Organizacyjnych Państwowej Inspekcji Sanitarnej Województwa Śląskiego”²⁵. Nadzór nad działalnością powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych ŚPWIS prowadził w oparciu o ww. Wytyczne, Plan kontroli oraz „Regulamin nadzoru nad działalnością Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych woj. Śląskiego”²⁶. W Planach kontroli na 2019 r. i 2020 r. zaplanowano dla Oddziału Epidemiologii WSSE po pięć kontroli działalności powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych, z czego w każdym roku: dwie - dotyczyły chorób zakaźnych, dwie - dotyczyły higieny lecznictwa oraz jedna szczepień ochronnych. W 2019 r. zostały przeprowadzone przez Oddział Epidemiologii WSSE wszystkie zaplanowane kontrole problemowe w pięciu powiatowych stacjach sanitarno-epidemiologicznych oraz siedem kontroli doraźnych. W 2020 r. nie zrealizowano zaplanowanych dla Oddziału Epidemiologii WSSE kontroli problemowych, natomiast 26 lutego przeprowadzono kontrolę doraźną w zakresie szczepień. Powyższe spowodowane było ogłoszeniem stanu zagrożenia epidemiologicznego (później

²¹ Miejszem ćwiczeń pn. „Chory na chorobę wysoce zaraźliwą na pokładzie samolotu” był teren Międzynarodowego Portu Lotniczego Katowice w Pyrzowicach.

²² Miejszem realizacji ćwiczeń pod kryptonimem „Wirus 2014” był Śląski Urząd Wojewódzki oraz ZZOZ w Cieszynie (oddział z miejscem do pełnej izolacji oddechowej). Ćwiczenia dotyczyły zarządzania kryzysowego na temat zwalczania choroby szczególnie niebezpiecznej i wysoce zakaźnej (zakażenie wirusem EBOLA).

²³ Miejszem ćwiczeń pod kryptonimem „Kwarantanna 2015” był Śląski Urząd Wojewódzki oraz obiekty kwarantannowe w Chorzowie, Częstochowie i Raciborzu. Głównymi celami ćwiczenia były: sprawdzenie i weryfikacja zadań wynikających z „Wojewódzkiego Planu Działań Na Wypadek Wystąpienia Epidemii” oraz sprawdzenie sprawności służb, inspekcji i instytucji współdziałających podczas prowadzonych działań.

²⁴ Dalej „Wytyczne”.

²⁵ Dalej „Plan kontroli”.

²⁶ Wprowadzony poleceniem służbowym nr 4 ŚPWIS w Katowicach z dnia 12 marca 2014 r.

epidemii) oraz poleceniem wstrzymania wykonywania kontroli wydanego przez GIS oraz ówczesnego Dyrektora WSSE.

ŚPWIS wyjaśnił, że „Nadzór nad powiatowymi stacjami sanitarno-epidemiologicznymi na terenie województwa śląskiego był sprawowany również poprzez organizowanie spotkań, narad oraz wideokonferencji z Państwowymi Powiatowymi Inspektorami Sanitarnymi. W 2019 r. udało się zorganizować cztery spotkania, (...) natomiast do 2 marca 2020 r. zorganizowano jedną naradę (28 stycznia), na której poruszano temat aktualnej sytuacji epidemiologicznej”.

(akta kontroli str. 200-310, 312-315, 328-329)

Jak wyjaśnił ŚPWIS w 2019 r. zostały przeprowadzane przez Oddział Epidemiologii WSSE wszystkie zaplanowane (30) kontrole podmiotów leczniczych, będących pod jej nadzorem, m.in. w zakresie bieżącego stanu sanitarno-epidemiologicznego oraz dotyczące: opracowania, wdrożenia i nadzoru nad procedurami zapobiegającymi zakażeniom i chorobom zakaźnym, związanym z udzielaniem świadczeń zdrowotnych (w tym dekontaminacji: skóry i błon śluzowych lub innych tkanek, wyrobów medycznych oraz powierzchni pomieszczeń i urządzeń), stosowania środków ochrony indywidualnej i zbiorowej w celu zapobieżenia przeniesieniu na inne osoby biologicznych czynników chorobotwórczych oraz prowadzenia kontroli wewnętrznej.

(akta kontroli str. 255-259, 1017)

7. W Wojewódzkim Planie, w pkt 5.1.3., dla ŚPWIS określony został obowiązek zapewnienia dostarczania informacji (zgłaszania zdarzeń stanowiących zagrożenie dla zdrowia publicznego) do systemu wczesnego powiadamiania o zagrożeniu epidemicznym GIS, Ministerstwa Zdrowia oraz do systemu wczesnego ostrzegania Wojewody Śląskiego poprzez WCZK. Informacje te miały być przekazywane w okresie poprzedzającym wystąpienie choroby szczególnie niebezpiecznej i wysoce zakaźnej lub epidemii innych chorób zakaźnych, w trakcie ich występowania oraz po ich zwalczeniu. Z kolei w Planie Zarządzania Kryzysowego Województwa Śląskiego (Część III pkt. 4 – „Zasady informowania ludności o zagrożeniach i sposobach postępowania na wypadek zagrożeń”) została określona procedura informowania społeczeństwa o zagrożeniach i sposobach ich zapobiegania. Jak wyjaśnił ŚPWIS, WSSE nie miała odrębnej procedury w tym zakresie. Natomiast informacje o zagrożeniach epidemicznych przekazywane były, zgodnie z unijną procedurą EWRS²⁷, do Krajowego Systemu Wczesnego Ostrzegania i Reagowania dla Chorób Zakaźnych.

(akta kontroli str. 45, 162, 329, 480-512, 1142-1147)

8. WSSE zatrudniała na początku 2019 r. 217 pracowników, w tym 96 w Dziale Laboratoryjnym (z czego 16 w Oddziale badań chorób zakaźnych i zakażeń) i 55 w Dziale Nadzoru Sanitarnego (z czego 10 w Oddziale Epidemiologii). W tym okresie na wyposażeniu²⁸ WSSE miała: 6 000 maseczek chirurgicznych, 130 masek FFP3, 40 półmasek, 1380 rękawic ochronnych, 178 jednorazowych kombinezonów, 130 gogli oraz 2260 ochron na buty. Z kolei na początku 2020 r. WSSE zatrudniała 220 osób, w tym 96 w Dziale Laboratoryjnym (z czego 16 w Oddziale badań chorób

²⁷ Early Warning and Response System. Procedura EWRS została przekazana do stosowania organom Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie całego kraju przez Główny Inspektorat Sanitarny pismem z 25 października 2016 r. (aktualizowana 5 czerwca 2018 r.).

²⁸ Stan na 31 grudnia 2018 r.

zakaźnych i zakażeń) i 56 w Dziale Nadzoru Sanitarnego (z czego 10 w Oddziale Epidemiologii), a liczba środków ochrony osobistej uległa niewielkim zmianom²⁹.

(akta kontroli str. 561, 870-872)

Zdaniem ŚPWIS, w okresie przed stanem zagrożenia epidemicznego wywołanego wirusem SARS-CoV-2, ilość środków ochrony osobistej była wystarczająca dla zabezpieczenia pracowników WSSE.

(akta kontroli str. 1017)

W Wojewódzkim Planie (pkt 6.4.1.) określono, że stan magazynowy posiadanej rezerwy przeciwepidemicznej, tj. środków dezynfekcyjnych, ubrań ochronnych i aparatów do oprysków znajdujących się w WSSE aktualizowany jest po każdym zakończonym kwartale i powinien być dostępny w Oddziale Epidemiologii WSSE. Wskazano także, że w razie zagrożenia epidemicznego/ epidemii i zapotrzebowania na środki dezynfekcyjne, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny³⁰ może, za pośrednictwem ŚPWIS, wystąpić do GIS z wnioskiem o wydanie materiałów z Centralnej Bazy Rezerw Sanitarno-Przeciwepidemicznych³¹, zgodnie z obowiązującą „Procedurą przekazywania materiałów zgromadzonych w CBR w Porębach” (przekazanej do stosowania przez GIS).

W WSSE w 2019 r. co kwartał aktualizowano stan magazynowy, posiadanej przez Stację i PSSE z terenu województwa śląskiego, rezerwy przeciwepidemicznej, w tym środków ochrony osobistej, zgodnie z obowiązkiem określonym w Wojewódzkim Planie. W 2020 r. aktualizacje stanów magazynowych PSSE z terenu województwa śląskiego przeprowadzono za I i IV kwartał. Kierownik Oddziału Epidemiologii WSSE wyjaśnił, że nieprzeprowadzenie w II i III kwartale ww. aktualizacji było spowodowane sytuacją epidemiologiczną, a tym samym dynamicznie zmieniającym się stanem magazynowym stacji powiatowych i związanym z tym wydawaniem podległym jednostkom środków dezynfekcyjnych oraz ochrony osobistej.

(akta kontroli str. 51, 168, 554-560)

Zgodnie z Wojewódzkim Planem (pkt 6.4.3. i Załącznik 34), w razie wyczerpania zasobów środków ochrony indywidualnej przez pracodawcę w podmiotach leczniczych i innych podejmujących działania w związku z zagrożeniem epidemicznym, istniała możliwość pozyskania środków ochrony osobistej oraz sprzętu, których dysponentem była WSSE. W Załączniku 34 wskazano, że w przypadku bezwzględnej konieczności pozyskania sprzętu oraz środków ochrony osobistej należało złożyć wniosek do właściwego terenowo PPIS o wydanie odpowiedniego sprzętu. Następnie PPIS miał przekazać wniosek do ŚPWIS, który wydawał zgodę na udostępnienie środków, będących w dyspozycji WSSE.

Jak wyjaśnił ŚPWIS w okresie do 2 marca 2020 r. do WSSE nie wpłynęły z PSSE żadne wnioski o środki ochrony osobistej.

(akta kontroli str. 51, 146-147, 168, 1017, 1142)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

²⁹ Stan na 31 grudnia 2019 r. WSSE miała na stanie: 6000 maseczek chirurgicznych, 110 masek FFP3, 35 półmasek, 1330 rękawic ochronnych, 153 jednorazowych kombinezonów, 110 gogli oraz 2220 ochronek na buty.

³⁰ Dalej „PPIS”.

³¹ Dalej „CBR”.

Lokalizacja Izolatora BIOBOX określona w Wojewódzkim Planie z 2018 r. zmieniła się 12 marca 2019 r.³². Wojewódzki Plan nie został zaktualizowany w ww. zakresie. Ponadto w aktualizacji Wojewódzkiego Planu z 2020 r. nie wykazano ww. Izolatora, który w okresie obowiązywania ww. planu znajdował się początkowo w Szpitalu Rejonowym w Raciborzu (do 11 marca 2020 r.) skąd został przeniesiony do Gómośląskiego Centrum Medycznego w Katowicach (na czas od 11 marca do 14 września 2020 r.), a następnie został przekazany WSSE (umiejscowiony został w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim w Katowicach).

W kwestii braku aktualizacji Wojewódzkiego Planu z 2018 r. ŚPWIS wyjaśnił, że zgodnie z zapisem art. 44 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi³³ wojewoda sporządza wojewódzki plan działań na wypadek wystąpienia epidemii na okres trzech lat. W związku z powyższym nie przeprowadzono aktualizacji Wojewódzkiego Planu z 2018 r. Konieczność przeglądu i aktualizacji nastąpiła w 2020 r. wskutek intensywnie zmieniającej się sytuacji epidemicznej w Polsce, a tym samym w województwie śląskim³⁴. Brak uwzględnienia lokalizacji izolatora podciśnieniowego BIOBOX w zaktualizowanej treści Wojewódzkiego Planu z 2020 r. wynikał z dynamicznej sytuacji epidemiologicznej związanej z ogłoszeniem stanu epidemii, a tym samym zwiększonej możliwości zmiany lokalizacji urządzenia”. Dodał, że w każdym czasie trwania epidemii WSSE miała wiedzę o aktualnej lokalizacji Izolatora.

(akta kontroli str. 42-43, 159-160, 1020-1021, 1053-154, 1202-1203, 1207)

Zdaniem NIK, w okresie narastającego, nieznanego do tej pory, zagrożenia epidemicznego oraz ewentualnej konieczności wykorzystania Izolatora BIOBOX, niezbędnym było dokonanie aktualizacji Wojewódzkiego Planu z 2020 r. w tym zakresie.

OCENA CZĄSTKOWA

W latach 2019-2020 (do 2 marca) ŚPWIS prowadził działalność zapobiegawczą i przeciwepidemiczną w zakresie chorób wysoce zakaźnych i szczególnie niebezpiecznych. ŚPWIS opracował Wojewódzki Plan działania. Jednakże w ocenie NIK działania określone w Wojewódzkim Planie były dedykowane reagowaniu na zagrożenia jednostkowe, o minimalnej skali i dynamice. Wskazują na to dane odnoszące się do: liczby 127-169 łóżek przygotowanych na konieczność hospitalizacji chorych na choroby wysoce zakaźne i szczególnie niebezpieczne oraz przygotowanych trzech miejscach z pełną izolacją oddechową dla ok. 4 500 tys. mieszkańców województwa śląskiego oraz dwóch izolatorów do transportowania osób podejrzanych o chorobę szczególnie niebezpieczną i wysoce zakaźną znajdujących się na wyposażeniu WPR w Katowicach. NIK zwraca uwagę na brak określenia dla ŚPWIS zasad koordynacji działań na wypadek wystąpienia epidemii w Wojewódzkim Planie. W aktualizacjach Wojewódzkiego Planu zarówno z 2018 r., jak i z 2020 r. również nie zostały wskazane procedury dotyczące ośrodka decyzyjnego (ŚPWIS) w zakresie prowadzenia działań przeciwepidemicznych. NIK jako nierzetelne działanie ocenia brak aktualizacji Wojewódzkiego Planu z 2018 r. odnośnie lokalizacji Izolatora BIOBOX oraz niewykazanie go w zaktualizowanym planie z 2020 r.

³² Od tego dnia izolator znajdował się w Szpitalu Rejonowym w Raciborzu.

³³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1845, dalej: „**uozz**”.

³⁴ Aktualizacji Wojewódzkiego Planu dokonano wskutek zaleceń GIS przekazanych do ŚPWIS przez Wojewodę Śląskiego (pismo GIS z dnia 23.02.2020 r. Nr BI.072.2.2020 oraz pismo ŚUW z dnia 25.02.2020r. Nr ZKI.6330.5.2020).

OBSZAR

2. Działania podejmowane przez PWIS w związku z epidemią COVID-19 (od 2 marca 2020 r.)

Opis stanu faktycznego

1. W związku z ogłoszeniem przez Ministra Zdrowia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego³⁵ ŚPWIS wdrażał, w zależności od potrzeb, działania służące rozwiązywaniu problemów związanych z nową sytuacją epidemiczną, m.in.:

- na bieżąco przekazywał do PSSE województwa śląskiego polecenia GIS, Ministra Zdrowia, NIZP-PZH oraz Wojewody Śląskiego (wydawane podczas codziennych spotkań Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego przy Wojewodzie Śląskim);
- od 28 lutego 2020 r. zorganizował całodobową infolinię obsługiwaną przez pracowników WSSE³⁶ celem przekazywania spraw do PPIS oraz na potrzeby koordynowania działań innych instytucji³⁷;
- w ramach pomocy PSSE w Wodzisławiu Śl., w okresie od 8 czerwca do 17 lipca 2020 r., oddelegowano do pracy z WSSE 48 pracowników;
- w przypadku problemów kadrowych jednego z PPIS województwa śląskiego z powodu zakażenia pracowników wirusem SARS-CoV-2 przekazał wszystkie obowiązki innemu PPIS;
- w przypadku stwierdzenia niejednolitego stosowania przez PPIS województwa śląskiego przepisów prawnych, wydawał rekomendację w celu przyjęcia wspólnego stanowiska;
- koordynował wysyłanie list imiennych, pozyskanych od PPIS do Wydziału Powiadamiania Ratunkowego, w celu pobrania wymazów w kierunku SARS-CoV-2.

Ponadto, zgodnie z zadaniami określonymi w Wojewódzkim Planie (pkt 6.4.4.) ŚPWIS opracowywał materiały informacyjne i ostrzegawcze dla mieszkańców województwa śląskiego³⁸ oraz informował społeczeństwo o aktualnej sytuacji

³⁵ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego (Dz. U. poz. 433).

³⁶ Dodatkowo siedmiu wolontariuszy oraz żołnierze Wojsk Obrony Terytorialnej pomagało w obsłudze powyższej infolinii.

³⁷ Pracownicy WSSE kontaktowali się z Wojewódzkim Pogotowiem Ratunkowym, Wojewódzkim Centrum Zarządzania Kryzysowego Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego, oddziałami zakaźnymi, które: hospitalizowały osoby z podejrzeniem zakażenia/zakażone, innymi, które hospitalizowały osoby podejrzane o zakażenie wirusem SARS-CoV-2, Narodowym Funduszem Zdrowia, Regionalnym Centrum Kwiadawstwa i Kwiolcznictwa w Katowicach, Domami Pomocy Społecznej, Hospicjami, Stacjami Dializ. Pracownicy starali się rozwiązywać zaistniałe problemy.

³⁸ Broszura pn. „Koronawirus – zbiór informacji”. Zawierała informacje nt. choroby Covid-19, podstawowych zasad bezpieczeństwa i higieny, testu na koronawirusa, izolacji, kwarantanny i teleporady. Ulotka pn. „Koronawirus – przestrzegaj podstawowych zasad bezpieczeństwa i higieny” zawierała zasady przebywania w miejscach ogólnodostępnych w czasie epidemii oraz odnoszące się do mycia i zbędnego dotykania twarzy.

epidemicznej w województwie śląskim zamieszczając codziennie (do 23 listopada 2020 r.)³⁹ na swojej stronie internetowej stosowne komunikaty.

(akta kontroli str. 51, 168, 424-443, 562-695, 879-887, 893-895, 899-928, 915, 973-998, 1156)

Zgodnie z zapisami pkt. 6.4.2. Wojewódzkiego Planu ŚPWIS zbierał od PPIS woj. śląskiego zapotrzebowania na środki ochrony indywidualnej, a następnie występował do GIS z wnioskami o wydanie materiałów z CBR. Powyższe zamówienia zostały realizowane przez CBR oraz Agencję Rezerw Materiałowych⁴⁰ i przekazywane były przez WSSE do PSSE woj. śląskiego⁴¹.

(akta kontroli str. 51, 168, 896, 929-940, 1018, 1022-1117, 1139)

W związku z epidemią COVID-19, ŚPWIS otrzymał w okresie od 21 stycznia do 28 grudnia 2020 r. 24 pisma, w których GIS, Główny Lekarz Weterynarii i NIZP-PZH przekazywali informacje, zasady, wytyczne związane z podjęciem lub sposobem wykonywania działań w czasie epidemii. Jak wyjaśnił ŚPWIS wszystkie informacje, polecenia czy wytyczne przekazano PSSE z terenu województwa śląskiego. ŚPWIS nie stwierdził trudności we wdrażaniu zaleceń/wytycznych GIS.

(akta kontroli str. 562-965, 896-897, 941-972)

2. WSSE koordynowała działania podległych PSSE poprzez wydawanie własnych poleceń⁴² oraz przekazywanie zaleceń wystosowanych przez instytucje nadrzędne (GIS, Ministerstwo Zdrowia i inne)⁴³. Łącznie w 2020 r. zostało przekazanych 37 ww. poleceń dotyczących epidemii COVID-19. Jak wyjaśnił ŚPWIS, w porozumieniu z Wojewódzkim Pogotowiem Ratunkowym w Katowicach oraz WCZK Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach, WSSE starała się rozwiązywać trudności w zakresie organizacji miejsca hospitalizacji osób podejrzanych o zakażenie SARS-CoV-2. Osoby te były kierowane do szpitali przekształconych w placówki

³⁹ Od 24 listopada 2020 r. Stacja zaprzestała publikowania danych dotyczących sytuacji epidemicznej województwa śląskiego. Zgodnie z wytycznymi GIS dane epidemiologiczne, dotyczące zakażeń SARS-CoV-2 i zachorowań na COVID-19, od tego czasu były publikowane w sposób scentralizowany na stronie <https://www.gov.pl/>.

⁴⁰ Dalej „ARM”.

⁴¹ Analizą objęto zamówienia zrealizowane dla PSSE w Raciborzu i Tychach. Do PSSE w Raciborzu przekazano: ok. 740 par rękawiczek ochronnych, 495 masek (w tym: półmasek FFP2 i FFP3, masek trójwarstwowych, chirurgicznych), 20 fartuchów, 73 kombinezony, 193 kompletów osłon na buty, 53 przyłbice, 23 gogle i 10 czepków z maską. Do PSSE w Tychach przekazano: ok. 900 par rękawiczek ochronnych, 480 masek (w tym: półmasek FFP2 i FFP3, masek trójwarstwowych, chirurgicznych), 40 fartuchów, 76 kombinezonów, 49 kompletów osłon na buty, 65 przyłbic i 16 gogli.

⁴² W związku z epidemią COVID-19 WSSE wydało PSSE polecenia dotyczące m.in.: przepisów Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 27 lutego 2020 r. w sprawie zakażenia koronawirusem SARS-CoV-2; wzoru skierowania do izolatorium; wymazów pracowników kopalń; organizacji wymazów w kierunku zakażenia SARS-CoV-2, wykonywania badań u osób w różnych sytuacjach losowych, jak i pozostających w warunkach domowych, pobierania wymazów u pacjentów niesamodzielnych, karettek wymazowych i wymazobusów Wojewódzkiego Pogotowia Ratunkowego, zaopatrzenia w sprzęt do poboru wymazów; uwag w kwestii raportowania w sprawie SARS-CoV-2 (w tym: wykazywania przypadków zakażenia SARS-CoV-2 w sprawozdaniu Mz-56, obowiązku zgłaszania ognisk SARS-CoV-2 na formularzach ZWA, uzupełniania informacji o źródłach zakażenia, zgłaszania zachorowań na formularzach ZLK); rozszerzenia raportu imiennego o numery telefonów, tożsamości danych raportowanych do WSSE oraz na stronach internetowych; zaległości w systemie SEPIS i w systemie SRWE w zakresie wywiadów epidemiologicznych dotyczących COVID-19 oraz oferty pomocy dla PSSE ze strony WSSE i innego rodzaju współpracy organów Inspekcji Sanitarnej na terenie województwa; osób powracających z Wielkiej Brytanii zgłaszających się na wymaz w kierunku SARS-CoV-2; zachorowań na siłowniach i klubach fitness.

⁴³ W związku z epidemią COVID-19 kierowano do PSSE polecenia w zakresie: aktualnych zagrożeń związanych z chorobami zakaźnymi i zakażeniami u ludzi za 2019 r.; informacji o zagrożeniach dla zdrowia publicznego zgodnie z procedurą EWRS; materiałów dla osób powracających z Azji Południowo-Wschodniej; codziennego przekazywania zestawienia dotyczących osób objętych nadzorem, izolacją, kwarantanną lub hospitalizacją, jak również wprowadzania tych danych do systemu EWP; nowej definicji oraz algorytmu SARS-CoV-2; przesłania nek do nakładania kwarantanny oraz przemieszczania się osób objętych kwarantanną, mieszkających w budynkach wielorodzinnych; dezynfekcji ogólnodostępnej przestrzeni publicznej; zlecenia testów dla uczestników tumów rehabilitacyjnych.

jednolite, II i III poziomu zabezpieczenia szpitalnego przez właściwego terenowo PPIS.

(akta kontroli str. 562-965 896-897)

Po ogłoszeniu stanu zagrożenia epidemicznego wywołanego wirusem SARS-CoV-2 ŚPWIS sprawował funkcję koordynatora działań PSSE w oparciu o zalecenia i wytyczne otrzymane od GIS oraz NIZP-PZH. Uczestniczył w spotkaniach organizowanych przez Wojewodę Śląskiego a także organizował wideokonferencje z PPIS województwa śląskiego.

Przedstawiciele ŚPWIS przeszkolili funkcjonariuszy Policji⁴⁴ oraz służby BHP z zakresu działań przeciwepidemicznych, cyklicznie szkolili przedstawicieli Państwowej Straży Pożarnej z zakresu pobierania wymazów w kierunku SARS-CoV-2, jak również personel izolatorium w Czechowicach-Dziedzicach⁴⁵.

(akta kontroli str. 893, 1005-1007)

3. ŚPWIS przekazywał stosowne informacje dotyczące COVID-19 Wojewodzie Śląskiemu zgodnie z zasadami określonymi w Planie Zarządzania Kryzysowego Województwa Śląskiego oraz do EWRS i Krajowego Systemu Wczesnego Ostrzegania i Reagowania dla Chorób Zakaźnych. Powyższe informacje były także przekazywane do GIS i Ministerstwa Zdrowia zgodnie z wytycznymi.

(akta kontroli str. 329-330, 480-512, 1142-1147)

4. WSSE publikowała raz dziennie o godzinie 10³⁰ (do 23 listopada 2020 r.) na swojej stronie internetowej dane dotyczące aktualnej sytuacji epidemiologicznej w zakresie liczby:

- osób poddanych kwarantannie na podstawie decyzji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej⁴⁶,
- osób pozostających pod nadzorem epidemiologicznym,
- próbek zbadanych w laboratoriach w woj. śląskim,
- próbek zbadanych w ramach badań przesiewowych,
- przypadków potwierdzonych laboratoryjnie z wynikiem dodatnim zgłoszonych do WSSE,
- ozdowieńców i zgonów.

Powyższe dane były przekazywane każdego dnia o godz. 16⁰⁰ (po wcześniejszym zebraniu informacji od PSSE woj. Śląskiego, wg stanu na godz. 12⁰⁰) do Ministerstwa Zdrowia i GIS poprzez platformę internetową określającą zakres przekazywanych danych. Te same dane były publikowane na stronie WSSE w dniu następnym o godzinie 10³⁰. ŚPWIS wyjaśnił, że „Dane z platformy MZ stanowiły jedynie część komunikatów publikowanych na stronie internetowej WSSE, a w związku z faktem, iż Ministerstwo Zdrowia publikowało informacje o liczbie nowych przypadków potwierdzonych, zgonów i ozdowieńców po godz. 10:00 za dzień poprzedni, wszystkie powyższe dane łączono w jeden komunikat i udostępniano na stronie WSSE raz dziennie o godz. 10³⁰”.

(akta kontroli str. 701-702, 715-716, 879-888, 893-894,1156)

WSSE codziennie, do dnia zakończenia czynności kontrolnych, przekazywała łącznie siedem raportów bądź innych informacji wymaganych przez: GIS, Ministerstwo Zdrowia - Wydział Zarządzania Kryzysowego, Wydział Bezpieczeństwa

⁴⁴ Szkolenie odbyło się 3 marca 2020r.

⁴⁵ Szkolenie odbyło się 1 kwietnia 2020 r.

⁴⁶ Dalej „PIS”.

i Zarządzania Kryzysowego Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego i Ministerstwo Cyfryzacji⁴⁷. Ponadto wysyłało również do GIS raporty tygodniowe (w poniedziałek) dotyczące opinii wydanych przez PPIS województwa śląskiego w sprawie zawieszenia zajęć w szkołach oraz dwutygodniowe sprawozdania z realizacji naruszeń nakazów, zakazów lub ograniczeń związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, jak również sprawozdania z badań w zakładach opiekuńczo-leczniczych/ pielęgniacyjno-opiekuńczych.

(akta kontroli str. 716-749, 1154-1155)

WSSE w Katowicach gromadziła i analizowała dane dotyczące sytuacji epidemiologicznej związanej z SARS-CoV-2 dostępne na stronach internetowych GIS oraz NIZP-PZH, a także dane o sytuacji globalnej przedstawianej w komunikatach przekazywanych przez Krajowy Punkt Centralny ds. Międzynarodowych Przepisów Zdrowotnych w NIZP-PZH (tzw. IHR). W oparciu o dane przekazywane przez PSSE z terenu województwa śląskiego sporządzano analizy tematyczne, tj. analizę dotyczącą personelu medycznego objętego hospitalizacją, izolacją bądź kwarantanną⁴⁸.

(akta kontroli str. 703-704, 719-749)

W województwie śląskim w 2020 r. i 2021 r. (do 31 marca) łącznie wystąpiło 267 326 zachorowań na COVID-19⁴⁹.

Podczas epidemii COVID-19 liczba łóżek w szpitalach przeznaczonych dla pacjentów z COVID-19 w woj. śląskim wynosiła od 576 w marcu do 3 607 w grudniu 2020 r.⁵⁰

Do 4 listopada 2020 r. wśród danych przekazywanych do Ministerstwa Zdrowia oraz GIS, jak również do systemu Ewidencji Wjazdów do Polski⁵¹ nie były wpisywane informacje o liczbie pozytywnych wyników badania na obecność wirusa SARS-CoV-2 wykonywanych komercyjnie⁵². W wyniku zmiany rozporządzenia w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii⁵³ dodano w §2 ust. 14a stanowiący, że medyczne laboratorium diagnostyczne wykonujące diagnostykę zakażenia wirusem SARS-CoV-2 wprowadza do systemu teleinformatycznego udostępnionego przez jednostkę podległą ministrowi właściwemu do spraw zdrowia, właściwą w zakresie systemów informacyjnych ochrony zdrowia, informację o pozytywnym wyniku testu diagnostycznego w kierunku SARS-CoV-2 finansowanego ze środków innych niż środki publiczne.

(akta kontroli str. 703, 773, 1205, 1219)

⁴⁷ Dane wynikające z nadzoru w związku z zagrożeniem SARS-CoV-2 wysyłane poprzez platformę Ministerstwa Zdrowia. Trzy raporty: liczbowy, zbiorczy od pojawienia się pierwszego wyniku dodatniego, zgonów i ozdowieńców. Informacja codzienna o datach uzyskania wyniku oraz numerach telefonów do pacjentów z wynikami dodatnimi. Sprawozdanie z liczby kontroli, decyzji, mandatów pouczeń i innych działań oraz zestawienie kontroli dotyczących przestrzegania przepisów przeciwepidemicznych związanych z COVID-19.

⁴⁸ Sporządzona na polecenie GIS z dn. 14 kwietnia 2020 r.

⁴⁹ W tym w 2020 r. w: marcu - 215, kwietniu - 1877, maju - 4708, czerwcu - 4084, lipcu - 4041, sierpniu - 4633, wrześniu - 3589, październiku - 19543, listopadzie - 70664 i grudniu - 33616. W 2021 r. w: - styczniu - 16 953, lutym - 17 666 i marcu - 85 737.

⁵⁰ Dane pozyskane ze Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego na 31 każdego miesiąca wynosiły o d marca 2020 r. odpowiednio: 576, 628, 756, 797, 733, 729, 726, 2041, 3891, 3607.

⁵¹ Dalej „EWP”.

⁵² Tzn. finansowanego ze środków innych niż środki publiczne.

⁵³ Zmiana do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 października 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. poz.1758 ze zm.) wprowadzona rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 23 października 2020 r. zmieniająca rozporządzenie w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz. U. poz.1871).

5. Kampania edukacyjna prowadzona przez WSSE dotycząca COVID-19 polegała m.in. na opracowaniu i rozpowszechnianiu: broszury informacyjnej pn. „Koronawirus. Zbiór informacji”⁵⁴ oraz ulotki informacyjnej pn. „Koronawirus - Przestrzegaj podstawowych zasad bezpieczeństwa i higieny”⁵⁵.

ŚPWIS wyjaśnił, że podczas prowadzonych w województwie śląskim badań przesiewowych wśród górników prowadzono akcję informacyjną oraz nawiązano współpracę z dyrekcją kopalń.

W dniu 17 sierpnia 2020 r. zainicjowano wojewódzką akcję informacyjno-edukacyjną „Koronawirus. Przestrzegaj podstawowych zasad bezpieczeństwa i higieny”, skierowaną do społeczeństwa woj. śląskiego, której celem było przypomnienie o konieczności przestrzegania ww. zasad, aby ograniczyć rozprzestrzenianie się zakażeń wirusem SARS-CoV-2. Inauguracja odbyła się w centrum Katowic, natomiast realizowana i kontynuowana była przez wszystkie PSSE woj. śląskiego podczas lokalnych działań edukacyjnych, połączonych z dystrybucją ulotki informacyjnej.

Od początku trwania epidemii COVID-19 WSSE prowadziła akcje informacyjno-edukacyjne, publikując na swoich stronach oraz w mediach społecznościowych ww. opracowania oraz inne informacje na temat prawidłowych zachowań obywateli w czasie epidemii oraz aktualnej sytuacji⁵⁶.

(akta kontroli str. 322-323, 420-433, 972-999)

6. WSSE, do dnia zakończenia czynności kontrolnych, wykonywała badania diagnostyczne w kierunku wykrycia koronawirusa SARS-CoV-2. Zasady dotyczące wykonywania badań w kierunku wykrycia koronawirusa SARS-CoV-2 oraz odbierania i przechowywania próbek materiału podejrzanego o obecność czynnika zakaźnego zostały opracowane przez WSSE na podstawie wytycznych⁵⁷ NIZP-PZH. Umieszczono je na stronie internetowej WSSE w dniu 2 marca 2020 r. Wytyczne te zostały zaktualizowane w oparciu o zalecenia Ministerstwa Zdrowia⁵⁸ i umieszczone na stronie WSSE 13 maja 2020 r. Zgodnie z Procedurą nr ChZZ/PSZ-13 pn. „Pobieranie próbek i postępowanie z próbkami” każdy PPIS był zobowiązany do zapoznawania się z procedurami poboru i transportu materiału do badań zamieszczonymi na stronie internetowej WSSE w odnośniku „badania diagnostyczne”⁵⁹. Powyższe zobowiązanie poświadczal w dokumencie pn. „Przegląd zlecenia”⁶⁰. Jak wyjaśnił kierownik Oddziału Epidemiologii WSSE umieszczenie ww. wytycznych na stronie WSSE oraz złożenie przez PPIS

⁵⁴ Broszura skierowana była do mieszkańców i zawierała m.in. najważniejsze informacje dotyczące samego wirusa SARS-CoV-2, zasady kwarantanny i izolacji, zasady bezpieczeństwa i higieny (profilaktyki zakażeń), możliwości wykonania testu itp. Broszura w wersji elektronicznej została zamieszczona na stronie internetowej WSSE celem rozpowszechnienia wśród obywateli. Broszura została wysłana również do Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego oraz Biura Rzecznika Praw Obywatelskich.

⁵⁵ Ulotka zawierała podstawowe zasady profilaktyki, takie jak: obowiązek zasłaniania ust i nosa, zachowanie odległości od innych oraz prawidłowa higiena rąk. Została rozpowszechniona w formie elektronicznej na stronach internetowych WSSE i PSSE woj. śląskiego oraz w mediach społecznościowych WSSE (Facebook, Twitter, Instagram). Wydrukowano 40 tys. sztuk i rozdystrybuowano do 20 PSSE woj. śląskiego, celem dotarcia z edukacją do mieszkańców woj. śląskiego.

⁵⁶ M.in. na stronie: <http://www.wsse.katowice.pl/p.212.koronawirus-sars-cov-2>

⁵⁷ Wytyczne opracowane w dokumencie pn. „Wymagania dotyczące pobrania i transportu materiału do badań metodą RT-PCR w kierunku zakażeń układu oddechowego powodowanych przez koronawirusy (SARS, MERS, SARS-CoV-2)”.

⁵⁸ Wytyczne opracowane w dokumencie pn. „Zasady pobierania i transportu materiału do badań metodami molekularnymi RT PCR w kierunku SARS-CoV-2” opublikowanym 14 kwietnia 2020 r.

⁵⁹ <http://www.wsse.katowice.pl/p.115.badania-diagnostyczne>

⁶⁰ Dokument stanowiący zał. nr 1 do ww. procedury z dnia 12 lipca 2019 r.

oświadczeń było jednoznaczne z ich przekazaniem do PPIS województwa śląskiego.

(akta kontroli str. 513-553, 750-768)

Laboratorium WSSE, jako pierwsze w województwie śląskim, rozpoczęło badania genetyczne w kierunku wykrycia wirusa SARS-CoV-2 metodą RT-PCR w dniu 3 marca 2020 r. Podstawą do rozpoczęcia wykonywania ww. badań było pismo GIS z 23 lutego 2020 r. oraz opinia NIZP-PZH⁶¹, zgodnie z którą badania diagnostyczne technikami molekularnymi PCR i real-time RT-PCR wirusa SARS-CoV-2 można było wykonywać w laboratoriach o stopniu bezpieczeństwa biologicznego BSL-2⁶².

Wniosek o wpis laboratorium WSSE na listę laboratoriów COVID Ministerstwa Zdrowia został złożony przez WSSE 14 kwietnia 2020 r. W okresie od 3 marca 2020 r. do 31 marca 2021 r. Laboratorium WSSE wykonało łącznie 53 140⁶³ ww. badań metodą RT-PCR, z których 6 831 (tj. 12,9 %) wyników było pozytywnych⁶⁴.

(akta kontroli str. 699, 707-713, 1153, 1157-1163, 1205)

Od marca do 31 grudnia 2020 r. pracownicy WSSE wykonali 45 413 badań diagnostycznych (testów)⁶⁵, w tym: od marca do sierpnia 2020 r. 18 pracowników WSSE wykonało 34 193 badania diagnostyczne (średnio 1 899 badań na pracownika łącznie w tym okresie) a od października do 31 grudnia 2020 r. 19 pracowników wykonało 11 220 badań (średnio 590 badań na pracownika łącznie w tym okresie).

(akta kontroli str. 699, 701, 714)

ŚPWIS koordynował pobieranie wymazów w ogniskach epidemicznych oraz w ramach badań przesiewowych na terenie województwa śląskiego od 6 października 2020 r. do dnia 10 marca 2021 r. ŚPWIS wyjaśnił, że w okresie od marca do 5 października 2020 r. za koordynację pobierania wymazów odpowiedzialny był Wydział Powiadamiania Ratunkowego Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego, a ŚPWIS udostępniał listy zbiorcze osób do wymazów pozyskane z PSSE województwa śląskiego. W okresie od 6 października 2020 r. do 10 marca 2021 r. ŚPWIS współpracował z Wojskami Obrony Terytorialnej⁶⁶ w zakresie wykonywania wymazów w ogniskach epidemicznych oraz w ramach badań przesiewowych⁶⁷. Z kolei od 5 listopada do 31 grudnia 2020 r. wymazy pobierało dodatkowych osiem zespołów wymazowych Wojewódzkiego Pogotowia Ratunkowego w Katowicach.

W związku z wprowadzeniem jesienią 2020 r. przez Ministerstwo Zdrowia „Strategii walki z pandemią COVID-19” oraz zasad zlecenia badań w kierunku SARS-CoV-2,

⁶¹ Pismo z dnia 25 lutego 2020 r. znak B-071-5/2020

⁶² Potwierdzeniem tych wytycznych był Komunikat Konsultanta Krajowego w dziedzinie mikrobiologii lekarskiej z 3 marca 2020 r. – adres: <https://kidl.org.pl/file/file/get?id=2468>

⁶³ Z czego 45 413 w 2020 r. W poszczególnych miesiącach wykonano następującą liczbę badań: 3 972 w marcu, 9 921 w kwietniu, 9 500 w maju, 5 184 w czerwcu, 3 950 w lipcu, 1 666 w sierpniu, we wrześniu nie wykonywano badań, 599 w październiku, 8 140 w listopadzie i 2 481 w grudniu. W 2021 r. 7 727, z czego 4 578 w styczniu, 1 959 w lutym i 1 190 w marcu. W dniach od 10 sierpnia 2020 r. do 13 października 2020 r. w Interdyscyplinarnej Pracowni Diagnostyki Molekularnej miała miejsce modernizacja i przebudowa w celu zwiększenia przepustowości laboratorium. W związku z remontem nie były wykonywane badania próbek w kierunku SARS CoV-2 metodą RT-PCR.

⁶⁴ Przebadano 48 826 osób. Stwierdzono 6 399 wyników dodatnich w 2020 r. i 432 w 2021 r. (do 31 marca).

⁶⁵ W poszczególnych miesiącach 2020 r. wykonano następujące liczby testów/średnio na jednego pracownika w miesiącu: marzec – 3 972/220,67; kwiecień – 9 921/551,17; maj – 9 500/527,78; czerwiec – 5 184/288; lipiec – 3 950/219,44; sierpień – 1 666/87,68; październik – 599/31,53; listopad – 8 140/428,42 i grudzień – 2 481/130,58.

⁶⁶ Dalej „WOT”.

⁶⁷ WOT wykonywało powyższe działania wykorzystując dwa mobilne zespoły wymazowe.

ŚPWIS podjął działania polegające na wprowadzeniu nowego schematu postępowania w przypadku pacjentów niesamodzielnych, u których wystąpiła konieczność wykonania wymazu w kierunku SARS-CoV-2⁶⁸. W zakresie mobilnych zespołów wymazowych podjęto współpracę z lokalnymi laboratoriami wykonującymi badania w kierunku SARS-CoV-2 oraz Śląskim Oddziałem Wojewódzkim Narodowego Funduszu Zdrowia.

ŚPWIS wyznaczył koordynatora wymazów w województwie śląskim, utworzył dedykowany temu celowi adres e-mail i wyznaczył telefon kontaktowy. Do podobnych działań zobligował PPIS, którzy w swoich stacjach również wyznaczyli koordynatorów wymazów na terenach przez nich nadzorowanych. ŚPWIS wyjaśnił, że koordynator wojewódzki nadzorował wymazy w ogniskach epidemicznych i w ramach badań przesiewowych niezbędnych w dochodzeniu epidemiologicznym, natomiast koordynacja działań na terenie nadzorowanym przez PPIS dotyczyła pacjentów niesamodzielnych lub pacjentów skierowanych do podmiotów opieki długoterminowej, u których zachodziła potrzeba wykonania badania w kierunku stwierdzenia obecności wirusa SARS-CoV-2.

(akta kontroli str. 700, 774-869, 1171)

ŚPWIS wyjaśnił, że podczas epidemii COVID-19 laboratorium WSSE nie realizowało wyjazdów w celu wykonania wymazów od indywidualnych pacjentów podejrzanych o zakażenie wirusem SARS-CoV-2. W okresie od 6 października – do 31 grudnia 2020 r. WSSE koordynowała wyjazdy karetek w celu wykonania wymazów w ogniskach epidemicznych lub przeprowadzenia badań przesiewowych. W tym okresie WSSE otrzymała i zrealizowała łącznie 192 zlecenia⁶⁹ wykonania wymazów. Średni czas oczekiwania na wykonanie ww. badań wynosił w październiku i listopadzie dwa dni, natomiast w grudniu jeden dzień. Wcześniej zlecenia wyjazdów karetek koordynował Wojewoda Śląski. Pracownicy WSSE nie pobierali wymazów w wymazobusach oraz mobilnych punktach poboru.

(akta kontroli str. 701, 706, 804-805)

7. Zadania związane z prowadzeniem nadzoru w zakresie występowania zakażeń i chorób zakaźnych przed 2 marca 2020 r. wykonywało w WSSE 26 pracowników⁷⁰. ŚPWIS wyjaśnił, że „Z uwagi na bardzo szybki rozwój epidemii znacząco wzrastała liczba osób delegowanych do pomocy przy jej zwalczaniu. (...) Pracownicy WSSE łączyli wykonywanie zadań w ramach swoich bieżących obowiązków z pomocą innym PSSE woj. śląskiego. Bardzo liczna grupa pracowników WSSE stacjonarnie rozwiązywała sprawy PSSE woj. śląskiego, mających bardzo duże zaległości we wprowadzaniu danych do systemu EWP oraz SEPIS”. I tak:

⁶⁸ Na terenie województwa śląskiego ww. schemat zmodyfikowano i dostosowano do lokalnych wymagań i potrzeb. Priorytetem było osiągnięcie jak najkrótszego czasu oczekiwania pacjenta na mobilny zespół wymazowy, co osiągnięto poprzez wyznaczenie na terenie działania poszczególnych PSSE koordynatorów w właściwych PPIS. Powyższe dostosowanie schematów działań wynikało m.in. z: rozległością nadzorowanych terenów oraz znajomością specyficznej infrastruktury przez poszczególnych PPIS województwa śląskiego, gęstością zaludnienia, lepszą komunikacją na poziomie lokalnym oraz znajomością środowiska.

⁶⁹ Z czego 20 w październiku, 151 w listopadzie i 51 w grudniu. W okresie od 2 września 2020 r., w związku z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 1 września 2020 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie chorób zakaźnych powodujących powstanie obowiązku hospitalizacji, izolacji lub izolacji w warunkach domowych oraz obowiązku kwarantanny lub nadzoru epidemiologicznego (Dz. U. poz. 1506), do czasu organizacji ze strony WSSE koordynacji wykonywania wymazów w kierunku SARS-CoV-2 u osób niesamodzielnych na terenie województwa śląskiego, przedmiotowe badania wykonywane były przez lokalne karetki wymazowe, organizowane przez starostwa powiatowe na danym terenie.

⁷⁰ Zadania wykonywało w WSSE 10 pracowników Oddziału Epidemiologii w Dziale Nadzoru Sanitarnego oraz 16 pracowników Oddziału Badań Chorób Zakaźnych i Zakażeń w Dziale Laboratoryjnym.

- wg stanu na 22 maja 2020 r. liczba osób delegowanych do pracy przy COVID-19 wynosiła 113, z czego 30 osób z działalności bieżącej⁷¹ i 83 z dodatkowej⁷²;
- wg stanu na 19 czerwca 2020 r. liczba osób delegowanych wynosiła 144, z czego 36 osób z działalności bieżącej i 108 z dodatkowej.

ŚPWIS wyjaśnił, że w okresie trwania epidemii (do dnia 31 grudnia 2020 r.) liczba pracowników WSSE zaangażowanych w działania związane z przeciwdziałaniem COVID-19 wynosiła ok. 219 osób. (wzrost o ok. 742 %.)

(akta kontroli str. 704, 775)

ŚPWIS wyjaśnił, że przy zaangażowaniu wszystkich pracowników WSSE do wykonywania zadań związanych ze zwalczaniem epidemii, ich liczba była wystarczająca. Natomiast liczba pracowników komórek merytorycznych, co do wykonywania ww. zadań, jego zdaniem była niewystarczająca. Dodał, że zaangażowanie wszystkich pracowników do ww. zadań spowodowało ograniczenie wykonywania bieżącej działalności WSSE.

(akta kontroli str. 775)

W okresie od marca 2020 r. do stycznia 2021 r. w WSSE zatrudniono 18 osób, które wykonywały prace związane z bieżącym nadzorem sanitarnym. WSSE nie otrzymała wsparcia kadrowego z zewnętrznych stacji sanitarnych, natomiast w okresie od marca do maja 2020 r. do pomocy zgłosiło się siedmiu wolontariuszy z uczelni medycznych, którzy pomagali w obsłudze infolinii. ŚPWIS nie występował do GIS o udzielenie dodatkowego wsparcia kadrowego w związku z nasilonymi pracami związanymi z epidemią wywołaną wirusem SARS-CoV-2. Jak wyjaśnił ŚPWIS „pracownicy zatrudnieni w trakcie trwania ww. epidemii zostali przyjęci do pracy w ramach posiadanych środków finansowych przez WSSE”.

(akta kontroli str. 704-705)

8. Zdaniem ŚPWIS ilość środków ochrony osobistej zgromadzona w magazynach WSSE była wystarczająca dla zaspokojenia potrzeb jej pracowników w związku z wykonywaniem codziennych obowiązków w okresie epidemii COVID-19.

(akta kontroli str. 1017-1018)

WSSE na dzień 31 marca 2020 r. miała na stanie: 13 645 szt. maseczek (w tym 7 000 maseczek chirurgicznych, 1 645 maseczek FFP3 i 5 000 półmasek), 354 szt. kombinezonów i 4 500 par rękawiczek. Na koniec kolejnych miesięcy stan ten był podtrzymywany⁷³ poza liczbą kombinezonów, która zwiększyła się znacząco (tzn. na dzień 30 kwietnia wynosiła 1 541 szt., a na koniec kolejnych miesięcy, odpowiednio: 1 397, 1 497, 1 482, 1 782, 1 510, 1 642, 1 598 i 1 577 szt.).

(akta kontroli str. 554, 561)

WSSE wnioskuje o środki finansowe (w tym również dla PSSE) do Ministra Finansów oraz do Wojewody Śląskiego w łącznej wysokości (odpowiednio): 46 296,5 tys. zł i 497,9 tys. zł. Środki pozyskano w wysokości wnioskowanej. Wnioski złożone do Ministra Finansów dotyczyły pokrycia kosztów nadgodzin

⁷¹ Tzn. zgodnej z regulaminem organizacyjnym i przydzielonymi zadaniami.

⁷² Działalność nieokreślona, realizowana przez komórki organizacyjne, dla których nie określono zadań epidemiologicznych.

⁷³ Liczba środków ochrony osobistej podczas epidemii znajdująca się na stanie magazynowym WSSE na koniec poszczególnych miesięcy 2020 r. (odpowiednio: maseczki chirurgiczne/maski FFP3/półmaski/rękawice ochronne): 30 kwietnia - 6785/2375/4000/6650; 31 maja - 4125/284/9100/4840; 30 czerwca - 2165/1826/8900/3850; 31 lipca - 2065/586/10100/3350; 31 sierpnia - 2005/3046/7400/4420; 30 września - 2065/675/8567412; 31 października - 2111/467/8750/10612; 30 listopada - 1865/723/8386/7512; 31 grudnia - 2026/609/8500/6212.

związanych pełnieniem dyżurów telefonicznych i badaniem próbek na obecność wirusa SARS-CoV-2 i innych czynności związanych z pandemią wirusa SARS-CoV-2 oraz zapłaty za: badania laboratoryjne w kierunku obecności wirusa SARS-CoV-2⁷⁴; zakup odczynników, materiałów zużywalnych do diagnostyki w kierunku SARS-CoV-2 oraz zakup środków ochrony indywidualnej do pracy w laboratorium; zakup sprzętu komputerowego, aparatów telefonicznych oraz innych urządzeń wykorzystywanych do bieżącej pracy i komunikacji związanej z pandemią wirusa SARS-CoV-2; pokrycie kosztów dojazdu, pobrania i dostarczanie materiału do laboratorium i inne.

Wnioski złożone do Wojewody Śląskiego dotyczyły:

- zakupu samochodu specjalistycznego typu chłodnia do transportu próbek - materiału biologicznego do badań w kierunku obecności wirusa SARS-Cov-2,
- wydatków na: zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych (w tym: serwera, mebli do pracowni diagnostyki molekularnej),
- wynagrodzeń pracowniczych wynikających z obowiązującego regulaminu premiowania, na które brakowało pokrycia w planie finansowym wg ustawy budżetowej,
- pokrycia kosztów związanych z badaniem próbek na obecność wirusa SARS-CoV-2.

(akta kontroli str. 1118-1123, 1169)

WSSE wnioskowała do CBR o wydanie środków ochrony indywidualnej niezbędnych do zapewnienia bezpieczeństwa pracowników PSSE woj. śląskiego oraz ciągłości badań wirusologicznych w WSSE (23 marca 2020 r.), a następnie ośmiokrotnie do GIS. ŚPWIS wyjaśnił, że „(...) ze względu na dynamiczną sytuację epidemiologiczną nie prowadzono zestawień zamówionych do otrzymanych środków ochrony indywidualnej. (...) Należy nadmienić, iż nie zawsze ze środkami ochrony indywidualnej były dostarczane dokumenty księgowo, więc trudno było zestawiać je na bieżąco. (...) Dlatego nie ma możliwości oszacowania braków”. Dodał, że ilość środków ochrony indywidualnej dla pracowników WSSE w Katowicach była wystarczająca.

Środki ochrony osobistej WSSE otrzymywała przede wszystkim z ARM, jak również z CBR, Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego oraz w pojedynczych przypadkach od: Zrzeszenia Drukarzy Śląskich (przyłbice), Akademickiego Inkubatora Przedsiębiorczości (rękawice nitylowe) i GIS.

(akta kontroli str. 1018, 1027-1037, 1156)

Zgodnie z zapisami zał. Nr 20 do Wojewódzkiego Planu w przypadku podjęcia decyzji o organizacji miejsc kwarantannowych Wojewoda Śląski we współdziałaniu z ŚPWIS i właściwych terenowo PPIS przekazuje polecenia do prezydentów, burmistrzów, wójtów lub innych podmiotów o uruchomienie określonej liczby miejsc w obiektach wytypowanych na obiekty kwarantannowe. ŚPWIS wyjaśnił, że od momentu ogłoszenia stanu epidemii nie zgłoszono do niego konieczności uruchomienia miejsc kwarantannowych.

(akta kontroli str. 106-117, 1142, 1149)

⁷⁴ Wnioski o finansowanie badań na obecność wirusa SARS-CoV-2 wynikały z badań przesiewowych górników wykonywanych w miesiącach maj-czerwiec 2020 r., które nie były finansowane przez Narodowy Fundusz Zdrowia. W tym czasie liczba pobranych próbek w dwa dni wynosiła ok. 10-20 tys. próbek. Laboratorium WSSE w tym okresie wykonywało ok. 200 badań na dobę. Pozostałe próbki były przesyłane do badania do laboratoriów wpisanych na listę uprawnionych do wykonywania badań w kierunku SARS-CoV-2 Ministerstwa Zdrowia.

9. W związku z epidemią COVID-19 ŚPWIS zgłaszał do GIS trudności w działaniu PPIS na terenie województwa śląskiego, tj. brak możliwości wykonywania ustawowych zadań przez PPIS w Cieszynie. W związku z trudną sytuacją kadrową w PSSE woj. śląskiego zwrócił się do GIS z prośbą o oddelegowanie pracowników z innych PSSE na terenie Polski do właściwych PSSE woj. śląskiego. W wyniku podjętych decyzji przez GIS kompetencje PPIS w Cieszynie zostały przekazane PPIS w Bielsku-Białej⁷⁵, a Wojewódzcy Inspektorzy Sanitarni oddelegowali pracowników do wymagających wsparcia PSSE na terenie województwa śląskiego.

ŚPWIS zwrócił się także do Wojewody Śląskiego o wsparcie organizacyjne w realizacji zadań inspekcji sanitarnej woj. śląskiego, w wyniku czego Dyrektor Generalny Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego wyznaczył 16 pracowników do wsparcia tych zadań.

(akta kontroli str. 1018, 1124-1136)

W związku z zapisami art. 17 ustawy z dnia 27 lutego 2020 r. o zmianie ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz niektórych innych ustaw⁷⁶ ustawodawca narzucił PIS przejęcie w krótkim terminie zadań zlikwidowanej z dniem 1 lipca 2020 r. Państwowej Inspekcji Sanitarnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Wykonanie tego zadania zadysponowano w czasie pandemii wywołanej wirusem SARS-CoV-2. ŚPWIS wskazał, że przejęcie zadań i obiektów nie zostało wsparte etatami, ani środkami z budżetu zlikwidowanej Inspekcji MSWiA. W ramach przekazania ww. zadań WSSE zostało zobowiązane do prowadzenia nadzoru nad 397 obiektami MSWiA w województwie śląskim, co wymagało przejęcia, posegregowania, a następnie przekazania do właściwych PSSE dokumentacji tych obiektów.

(akta kontroli str. 1169-1170, 1172-1177)

10. W celu usprawnienia działania inspekcji sanitarnej na terenie województwa śląskiego w czasie epidemii COVID-19 ŚPWIS uruchomił od 28 lutego 2020 r. całodobową infolinię, która umożliwiała uzyskiwanie bieżącej informacji: na temat aktualnych przepisów prawnych, wytycznych, o terminach odbywania kwarantanny i izolacji oraz o możliwościach przeprowadzania badań w kierunku wykrycia wirusa SARS-CoV-2.

Ponadto w celu wyeliminowania problemów związanych z badaniami przesiewowymi górników, oddelegował do PSSE w Wodzisławiu Śląskim pracowników WSSE. ŚPWIS wyjaśnił, że powyższe działania spowodowały usunięcie zaległości związanych z wydawaniem zaświadczeń o odbywaniu kwarantanny, przeprowadzaniem wywiadów epidemiologicznych oraz informowaniu na bieżąco o kwarantannie i izolacji domowej. Ponadto ŚPWIS polecił oddelegowywanie pracowników z poszczególnych PSSE woj. śląskiego do PSSE w Rybniku oraz wspomagał PSSE w zakresie przeprowadzania wywiadów i wprowadzania danych obywateli do systemu EWP oraz w zakresie obsługi systemu SEPIS odnośnie udzielania odpowiedzi na pytania interesantów.

Potrzeby PSSE, dotyczące sprzętu i wyposażenia, były monitorowane na podstawie przesyłanych przez stacje powiatowe do WSSE, od sierpnia 2020 r., dokumentów inwentaryzacyjnych w zakresie infrastruktury teletechnicznej. Skutkowało to przekazaniem stacjom powiatowym 761 zestawów komputerowych, 394 telefonów komórkowych i 368 stacjonarnych (internetowych) zakupionych przez Ministerstwo Cyfryzacji i Kancelarię Prezesa Rady Ministrów. Dystrybucja trwała od 30 września

⁷⁵ W informacji zwrotnej z 25 marca 2020 r. GIS polecił PPIS w Bielsku-Białej przejęcie kompetencji PPIS w Cieszynie.

⁷⁶ Dz. U. z 2020, poz. 322.

do 23 listopada 2020 r. W opinii ŚPWIS doposażenie PSSE spowodowało polepszenie efektywności pracy i większą dostępność pracowników PSSE dla obywateli.

(akta kontroli str. 1018-1020, 1124-1137)

Ponadto WSSE otrzymała z inicjatywy darczyńców sprzęt laboratoryjny od Polskiej Grupy Górniczej⁷⁷, Urzędu Miasta Katowice⁷⁸, Laboratorium Naukowo-Wdrożeniowego Korona z Piotrkowa Trybunalskiego⁷⁹ oraz z Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej w Wiedniu za pośrednictwem Państwowej Agencji Atomistyki w Warszawie⁸⁰.

(akta kontroli str. 1156, 1165-1167)

11. Pracownicy WSSE udzielali zainteresowanym informacji związanych z epidemią COVID-19 drogą telefoniczną, elektroniczną (e-mail, e-PUAP oraz w systemie SEPIS), a także listownie. W 2020 r. pracownicy WSSE przeprowadzili łącznie 133 489 rozmów telefonicznych (z czego 99 694 poprzez telefony stacjonarne i 33 795 poprzez telefony komórkowe). Średnia dzienna liczba telefonicznych odpowiedzi udzielanych na zadawane zapytania⁸¹ wynosiła 218,25 (z czego 326 poprzez telefony stacjonarne i 110,5 poprzez telefony komórkowe).

WSSE telefonicznie informowała GIS o potrzebach doposażenia wojewódzkiej oraz powiatowych stacji w telefony komórkowe. W dniu 11 stycznia 2021 r. GIS przekazał do WSSE 400 smartfonów, z czego 188 na wyposażenie WSSE.

(akta kontroli str. 1020, 1137, 1203-1204, 1209-1211)

12. W 2020 r. do WSSE i PSSE z terenu województwa śląskiego wpłynęło łącznie 770 skarg⁸² (w tym 20 skarg wpłynęło do WSSE⁸³), z czego 759 było związanych z wystąpieniem epidemii COVID-19. Główne tematy poruszane w skargach dotyczyły⁸⁴: braku kontaktu ze stacjami powiatowymi (telefon, mail), przedłużającej się kwarantanny/izolacji, opóźnionych przyjazdów wymazobusów, braku zleceń na wymazy, opieszłości w działaniu PSSE, zagubionych wyników badań, braku wpisu do EWP, rozbieżnych informacji uzyskiwanych od pracowników stacji.

Zdaniem ŚPWIS „większość sygnalizowanych w pismach nieprawidłowości nie była wynikiem nieprawidłowego funkcjonowania czy zaniedbań pracowników, lecz wynikała z niedostatecznych możliwości technicznych i personalnych, a przede wszystkim skali zachorowań na COVID-19”. ŚPWIS wyjaśnił, że w celu usunięcia zgłaszanych nieprawidłowości podejmowane były działania polegające w głównej

⁷⁷ Aparat do izolacji wraz ze stołem, aparat do detekcji, dwie zamrażarki i jedną chłodziarkę laboratoryjną, komorę laminarną.

⁷⁸ Stacja do izolacji, komputer z monitorem, Optiplex, zasilacz awaryjny.

⁷⁹ Generator ozonu.

⁸⁰ Dwie komory laminarne, aparat do detekcji, komora UV do PCR UVC/T-M-AR, wirówka, trzy wytrząsarki i 12 pipet automatycznych HTL.

⁸¹ Przy założeniu, że odpowiedzi były udzielane każdego dnia w okresie marzec – grudzień 2020 r.

⁸² W rozumieniu art. 227 Ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2020, poz. 256)

⁸³ Skargi rozpatrywane przez WSSE w związku z epidemią nie dotyczyły działalności ŚPWIS oraz pracowników Stacji podczas epidemii COVID-19. natomiast dotyczyły stacji powiatowych, m.in.: opieszłości w postępowaniu (brak kontaktu z PSSE), wymazobusów w Bytomiu, braku wydania decyzji o izolacji, braku informacji o dalszym postępowaniu, braku kontaktu z PSSE w Rybniku, niepodjęcia odpowiednich działań przez PPIIS w Gliwicach odnośnie niespełnienia wytycznych w czasie epidemii przez właścicielkę salonu fryzjerskiego, niepodjęcia odpowiednich działań przez PPIIS w Katowicach związanych z likwidacją zagrożenia wirusem COVID-19 w wiatach śmieciowych, przeciążenia pracowników inspekcji sanitarnej - łamanie regulaminów.

⁸⁴ Pozostałe skargi dotyczyły: niezgodnego z prawem (wg skarżących) przetwarzania danych osobowych oraz udostępnianie danych osobom trzecim (cztery), zarzutów niewłaściwego postępowania pracowników (11), niedostępności dokumentacji dotyczącego postępowania administracyjnego (jedna), braku podjęcia działań (osiem), braku podpisu elektronicznego pod dokumentem (jedna), nierzetelnego wykonywania czynności (pięć), nieprawidłowości w powiatowych stacjach (dwie).

mierze na przeprowadzeniu rozmów wyjaśniających z pracownikami WSSE i PSSE odnośnie stosowania procedur kontroli czy przepisów ustaw. Dokonywano także bieżących usprawnień pracy stacji m.in. poprzez zaangażowanie wszystkich pracowników w działania dotyczące COVID-19 oraz wprowadzono zmiany w systemie pracy.

(akta kontroli str. 1008-1013, 1178-1198)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą, w związku z wystąpieniem epidemii COVID-19, ŚPWIS realizował zadania określone w Wojewódzkim Planie, jak również działania wynikające ze zmieniających się podczas epidemii przepisów prawa oraz otrzymywanych na bieżąco poleceń i wytycznych, m.in. Ministra Zdrowia i GIS. Podczas epidemii COVID-19 ŚPWIS zapewnił pracownikom środki ochrony indywidualnej na wystarczającym poziomie. Jednakże brak szczegółowej wiedzy o liczbie zamówionych oraz otrzymanych środków ochrony indywidualnej mógł mieć wpływ na zapewnienie bezpieczeństwa pracowników PSSE woj. śląskiego pod kątem zapewnienia wystarczającej liczby środków ochrony.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujący wniosek:

Wniosek

Rzetelne przedstawianie w Wojewódzkim Planie informacji mających wpływ na właściwe działania podejmowane w czasie epidemii.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 23 czerwca 2021 r.

Kontroler
Dariusz Bienek
gł. specjalista kontroli państwowej

.....

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach